

ČLOVĚK VE VÍRU PROMĚN SPOLEČNOSTI A REŽIMŮ.¹ SOCIALIZACE, IDENTITA, KRIZE IDENTITY, RESOCIALIZACE. OTTO RYDLO – FUNKCIONÁŘ KOMUNISTICKÉ STRANY, ŽURNALISTA, PODNIKATEL A POLITICKÝ VĚZEŇ (1896–1974)

EDUARD KUBŮ – JIŘÍ ŠOUSA

Motto:

*Ba nač bych osudu snad svému lál,
že zahrával si mnou zde jako míčem,
že hned mne hladil, hned mne šlehal bičem,
že ze mne ledacos už udělal
od skromné otázky až hrdé ku odvěti,
že padl jsem a vstal zas nastokrát –
já ledačím už byl v tom božím světě
a čím jsem byl, tím jsem byl rád.
(Jan Neruda: Knihy veršů, Vším jsem byl rád, 1. sloka)*

Česká společnost prošla ve druhé polovině 19. a ve 20. století řadou proměn, proměn neobyčejně dynamických až turbulentních, často přicházejících v krátkém sledu, proměn, kdy jedna společenská změna dramaticky principiálně negovala onu předchozí, měnila společensko-ekonomické podmínky a k nim vázané socio-kulturní klima. Mezníky, jakými byly vznik Československé republiky, nacistická okupace a nástup radikálně levicové antikapitalisticky orientované třetí republiky, jež vyústila v totalitním režimu, je možné bez rozpaků označit za transformační.

---

¹ Studie vznikla na Univerzitě Karlově v programu PROGRES Q09: „Historie – Klíč k pochopení globalizovaného světa“. Její autoři děkují za laskavé zprostředkování a urychlené předložení pramenných materiálů pracovníkům Národního archivu PhDr. Janu Kahudovi, Ph.D. a PhDr. Aleně Šimánkové, plukovníku PhDr. Eduardu Stehlíkovi, Ph.D. z Ministerstva národní obrany ČR, PhDr. Antonínu Slavičkovi z Archivu bezpečnostních složek a týmu archivářů studovny Moravského zemského archivu v Brně.

Ve 20. století se tyto společenské změny a zvraty, od konce třicátých let velmi neblahé, střídaly tak často a v tak krátkých intervalech, že některé generace osudově zasáhly dvakrát, ba i třikrát.

Hodnocení změn situací, režimů, sociálně ekonomických systémů současná historie zvládá velmi dobře. Co nezvládá, je proměna sociálních rolí jednotlivce, pro něž má jen malé pochopení. Často mentorsky soudí, aniž bere v potaz individuální zkušenost člověka, jeho prostou a přirozenou touhu po „troše štěstí“, snahu najít své místo ve společnosti, slušně žít a vychovávat své děti. Nediferencující pojednání a soudy vycházejí především z optiky dnes samozřejmě demokratické současnosti, z optiky lidí nezkušených nezbytností rozhodování v těžkých, obtížně srozumitelných až beznadějných časech. Jen menší část společnosti byla její vůdčí směrodatnou částí, která jí usměrňovala, zásadním způsobem orientovala, utvářela nové normy a pravidla, ať již uvědoměle pozitivní či negativní jsouc omámena mocí, zaslepena rozličnými výhodami. Ta především nesla, resp. nese odpovědnost za charakter vývoje při vědomí důsledků svého jednání a rozhodování.

Předkládaná případová studie je neobyčejně markantním příkladem osudu člověka, jehož socializace byla strastiplnější než u většiny jeho generačních soupeřů. Jeho identita byla podrobena několika resocializačním nárazům. Jde o příslušníka generace, jež si musela projít šesti, resp. dokonce sedmi režimy s divergentními ideologiemi a sociálně-ekonomickými cíli, odlišnými prostředky jejich realizace a posléze se stupňujícím omezováním svobody individua (habsburská monarchie, první Československá republika, druhá republika, okupace, třetí republika, pounorová čtvrtá republika a připočít ještě můžeme epizodu Pražského jara a na něj navazující normalizaci). Jde o biogram muže, jenž si, měl-li k tomu příležitost, znovu a znovu dokázal i v nových podmínkách nalézt prostor pro své uplatnění. Přitom, kdyby napsal, „vším čím jsem byl, byl jsem rád“, bylo by to tvrzení pravdivé, byť s ohledem na kontradiktornou rozpornost režimů, v nichž žil a pracoval, to nevypadá zcela přesvědčivě. Porozumění chování a jednání člověka životem až extrémně zkoušeného lze hledat v následujícím textu. Je založen fakticky výhradně na pramenném archivním materiálu, osobní pozůstalosti uložené v Národním archivu v Praze, písemnostech ministerstva vnitra rozličných historických epoch, soudních spisech a dílem také na publikovaných pamětech soupeřů. Díky své pestré životní dráze vypadl z ideologické literatury dějin KSČ jako jeden z reálných zakladatelů strany a významných reprezentantů její byrokracie (tajemník ústředního výboru pro zemědělství a družstevnictví) a bylo na něj víceméně zapomenuto i v počtem chudší literatuře polistopadové. Neeviduje jej ani právě Ústavem pro studium totalitních režimů vydaný slovník komunistických funkcionářů.²

2 Anev, Petr – Bílý, Matěj (eds.): Biografický slovník funkcionářů KSČ, A–K; L–Z. Praha 2018.

Již dnem narození zahajuje člověk proces svého začleňování do společnosti, průběžně si osvojuje vzorce chování, společenské normy, seznamuje se s kulturním prostředím, přizpůsobuje se společenskému životu, učí se sociálním rolím spojeným s určitými pozicemi. Jde tedy o proces začleňování individua do společnosti – socializaci. Ta prochází třemi elementárními stádii. Socializace primární obráží novorozenecký věk do tří let, kdy se dítě učí jazyku, získává hygienické a další návyky. Na ni navazuje socializace sekundární, jež připravuje jedince na jeho roli ve společnosti a uzavírá se jeho dospělostí, vedle rodiny vstupují do hry i další socializační činitelé, škola, vrstevnické skupiny, subkultury, společenské organizace, média, způsob obživy a pracoviště aj. V zásadě se jedná již o socializaci skupinovou, kde forma učení je vysoce závislá na kontextu, sociálním prostředí. Socializace terciární je již socializací dospělého člověka, jíž jedinec, stejně jako socializaci sekundární realizuje v interakci se svým okolím. V zásadě je procesem neukončeným. Nezřídká do hry vstupuje resocializace, jíž můžeme charakterizovat jako opakovaný proces socializace jedince, u kterého již socializace proběhla, ale v důsledku markantní životní změny (změna režimu, vězení, nová profese, úpadek firmy, ztráta životních jistot, důchod) byl nucen ke změně sociálních rolí, životního stylu, návyků, hodnot.³ Socializace má svou složku nezáměrnou, kdy je jedinec ovlivňován a socializován spontánně bez předchozího úmyslu (bezděčná nápodoba sociálních vzorů, působení literatury, filmu, reklamy apod.) a složku záměrnou vyjádřenou programovým úsilím rodičů, tj. výchovou, vyučováním aj.

Výsledkem socializace člověka je jeho identita. Rozumíme jí prožívání toho, čím člověk je, ať již jako individuum či jako člen lidského společenství. Jde o proces sebepoznávání, konstrukci systému hodnot a jejich zvnitřňování. Identifikováním se s přejímanými sociálními rolemi se vytváří příslušnost k sociálním skupinám. Člověk během vývoje identity konfrontuje objektivní a subjektivní identitu, tedy porovnává „jak se vidí on a jak ho vidí druzí.“ Identita je tvořena jak vrozenými, tak získanými charakteristikami, které si člověk může volit, ale jen v rámci určitých společenských a kulturních vlivů (podmínek). V různém uspořádání společnosti se identity různě vyvíjí, v západní kultuře se jedinec konstruuje pojmy: nezávislý, individuální, činný; proti tomu stojí pojetí člověka vzájemně propojeného s ostatními, kdy je akcentován fenomén člověka kolektivního, vzájemně závislého, tedy společenského. Osobní identita vychází z pochybností o rodiči definovaných hodnotách, případně školou předkládaných hodnotách, na níž navazuje výběr osobních cílů a hodnot. Přitom člověk průběžně zkoumá alternativy. Z uvedeného rezultuje relativně stabilní výsledek osobnostního vývoje daný stabilním systé-

---

3 Solárová, Eva: Socializace. In: Sociální psychologie, eds. Jozef Výrost – Ivan Slaměnik (eds.). Praha 2008, s. 49–65.

mem závazků. Stejně jako proces socializace i proces formování identity je v zásadě procesem neuzavřeným a může i vykazovat markantní změnu.

Pojednání je analytickou biografií Otto Rydla – člověka pocházejícího z malých poměrů, svými osudy zcela neobyčejného. Je třeba říci, že sám byl jejich aktivním strůjcem. Ač fyzicky spíše slabší ve sféře intelektuální byl velmi potentní a psychické vitální. Bylo v něm cosi z české povahy čerpající inspiraci v Husovi. Vykazoval až fanatický zápal pro svou pravdu, jenž v jeho poměru k vnějšímu světu hraničil se sklonem k sebezničení. Nesmlouvavě hlásal svou vizi světa, jsoucí v rozporu s panujícím řádem a směřoval ke konfrontaci s ním, jež se uzavírala tvrdou represí vůči jeho osobě. Obdivuhodné je to, že tento člověk dokázal nezažádnout a veden světlem „své pravdy“ žít dál ve svém dějinném optimismu, jenž byl nezlomnou vírou v lepší budoucnost vlastní i druhých.

Otto Rydlo se narodil 30. ledna 1896 na Českomoravské vrchovině nedaleko Třešti v českým obyvatelstvem osídlené vesnici Hodice. Necelých osm stovek jejich obyvatel nacházelo obživu v zemědělství, v textilní továrně, ale také ve mlýně a na pile. Byl nemanželským synem Albíny Rydlové,⁴ neprovdané dcery Josefa Rydla, myslivce v Hodicích a Marie Rydlové, rozené Bartošové. Matčina rodina byla údajně spřízněna s rodinou Karla Havlíčka Borovského.⁵ Pokřtěn byl Otto druhého dne po porodu. Kmotrem mu byl strýc (manžel matčiny sestry) František Prošinger. I z matričního zápisu je vidět, že novorozencův vstup do lidského společenství nebyl jednoduchý, neboť funkci druhého kmotra převzala u porodu přítomná porodní bába Marie Soutová.⁶ Tehdejší role kmotrů nebyla jen symbolická, nýbrž značila odpovědnost péče o děcko v případě nouze či dokonce osiřelí. Je zřejmé, že sociální zařazení matky, textilní dělnice v místní továrně, alternativy nenabízelo. Startovní čáru do života stigmatizoval nemanželský původ a chudoba. Na své neradostné dětství vzpomínal Otto Rydlo dojmavě, s usměvavou ironií vykládal o zbožnosti své maminky a babičky. Bydleli v malinké chaloupce, obživu jim v hospodářství zajišťovaly kozy. Trpěli nedostatkem potravin i oděvů. Východiskem se pro obě ženy jevil předání malých dětí na vychování o něco lépe majetkově situovaným příbuzným.⁷

4 V souvislosti s povinným dokládáním arijského původu, jež bylo v době okupace nezbytnou procedurou postihující veškeré obyvatelstvo, Otto Rydlovi Okresní soud v Třešti 26. 5. 1943 písemně sdělil, že jeho nemanželským otcem je Ottokar Pietsch, skladník z vesnice Klein Kuntschitz / Malé Kunčice u Fryštátu (obec, kde podle statistik z roku 1922 žilo 1633 obyvatel, z toho 1602 Poláků, 18 Němců, 12 Čechů), který byl synem Konrada Pietsche, řídícího učitele v Klein Grillowitz / Křídlovky u Znojma, obce osídlené výlučně německým obyvatelstvem. Národní archiv, fond Rydlo Otto, kart. 1, obal 6.

5 Vzpomínka Rydlova přítele a spolupracovníka v redakci listu Jiskra Aloise Pivného. Pivný, Alois: Nad zažloutlými stránkami. In: 40 let bojů Jiskry. Sborník. Havlíčkův Brod 1959, s. 91.

6 NA, O. Rydlo, kart. 1, obal 1, rodný a křestní list.

7 Šacha, Vladimír: Večery se soudruhy, část. I. Havlíčkův Brod 1958, s. 53–54.

Ve čtyřech letech si Ottu k sobě, spolu s bratrem, vzal organizovaný člen sociálně demokratické strany strýc František Prošinger, truhlář a stolař v Třešti. Naplňoval svou kmotrovskou roli vrchovatě. Prošinger se staral i o Ottovo vzdělání a v zastoupení matky podepisoval jeho školní vysvědčení. O. Rydlo zprvu navštěvoval chlapeckou obecnou školu v Třešti. Prospíval velmi dobře, např. jako osmiletý měl v roce 1904 samé velmi dobré, tedy v dnešním pojetí samé jedničky.⁸ Ještě něčeho se Rydlovi v Prošingerově péči dostalo, a sice impulzů sekundární socializace. Zdá se, že neobyčejně silnou byla místní subkultura dělnického prostředí, v němž se Prošinger aktivně pohyboval. Jako sociální demokrat byl horlivým čtenářem Rovnosti a propagátorem v jeho prostředí ne zcela běžně přijímaného hesla: „Osm hodin práce, osm hodin vzdělávání, osm hodin odpočinku“.⁹

Strýc Prošinger svému synovci dokonce umožnil studia na Státním gymnáziu v nedaleké Třebíči. Vysvědčení z prvního ročníku (1907) přináší hodnocení výborná a chvalitebná. Příznačná je pilnost charakterizovaná jako „vytrvalá“. V dalších ročnících gymnázia Ottův prospěch mírně poklesl, vysvědčení vykazují známky velmi dobrý a dobrý (půl na půl),¹⁰ tedy dnešní jedničky a dvojky, což se týkalo i římsko-katolického náboženství. Je ale třeba vzít v úvahu, že mladý gymnazista se snažil rodině břemeno studií co nejvíce ulehčit a průběžně si přivydělával kondicemi, skromné sumy posílal i matce. Ve školním prostředí se zjevně cítil dobře. Jak vzpomíná jeden z jeho spolužáků v osobním dopise, Otto založil gymnaziální časopis v Třebíči s názvem Třídní matice. První číslo je datováno 7. lednem 1912.¹¹ Téhož roku ale přešel z nám neznámých důvodů do sexty gymnázia v Pelhřimově, aniž zde ovšem gymnáziem dokončil. S největší pravděpodobností rodině došly prostředky. Již v létě 1913, tedy o prázdninách po dokončení sexty, nastoupil 7. července 1913 osmnáctiletý O. Rydlo do zaměstnání, a sice jako praktikant do lékárny Julia Francla v Třešti, kde se opět mohl opřít o rodinu. Vrátil se do prostředí, v němž se cítil jako „ryba ve vodě“. Jeho socializace je charakteristická vrůstáním do společnosti ctící vzdělání, ale především do dělnického prostředí. Organizuje akademický klub, spoluzakládá Husovu čítárnu, organizuje Dělnickou tělovýchovnou jednotu.¹² O tom, že se hodlal oboru lékárnickému věnovat dlouhodobě, svědčí i jeho zápis v evidenci brněnského farmaceutického grémia (Gremium pharmaceuticum Brunense).¹³ Na jeho půdě absolvoval teoretické

---

8 NA, O. Rydlo, kart. 1, obal 2, vysvědčení O. Rydla.

9 Otto Rydlo, výstřížek článku Jiskry z 27. ledna 1946, NA, fond O. Rydlo, kart. 1, obal 11.

10 NA, O. Rydlo, kart. 1, obal 3, doklady o vzdělání.

11 Dopis a časopis tamtéž, kart. 1, obal 6.

12 Novinový článek z Jiskry, 27. 1. 1946 – obsáhlý životopis Otty Rydla.

13 NA, O. Rydlo, kart. 1, obal 3, osvědčení o praxi od 7. 7. 1913 do 14. 8. 1914.

atesty, šlo o tzv. tironciální (první výuční) zkoušky z fyziky, chemie, botaniky a farmakologie – všechny s vyznamenáním, jen v botanice byl způsobilý.¹⁴

Hned následujícího dne po ukončení praxe v Třešti nastoupil (15. srpna 1914) jako aspirant do lékárny Rudolfa Husáka ve Žďáře na Moravě. Magistr Husák v potvrzení pro rakouskou vojenskou správu napsal: „pilností, poctivostí, vlídností vůči obecenstvu a svědomitým plněním svých povinností získal moji nejúplnější spokojenost.“¹⁵ Potud se jeho žďárské působení nejeví jako neobvyklé. Otto Rydlo však měl i další zájmy. Byl totiž v duchu tradice svého kmotra přesvědčeným a nadšeným stoupencem sociální demokracie. Marie Tobiášová, manželka místního funkcionáře sociálně demokratické strany ve Žďáru – Josefa Tobiáše – vzpomíná, že je doma na dvorku vyhledal mladý, bledý chlapec, jehož přivedl jejich dobrý známý, člen sociálně demokratické mládeže. Představil se jako nový magistr žďárské lékárny U Zlatého orla. Tento bledý vytáhlý chlapec se jmenoval Otto Rydlo: „Na svých dvacet let byl velmi rozumný a vášnivě rád diskutoval. Černovlasý Rydlo vždy rozumoval o revoluci, a protože byl důsledným abstinentem, považoval za velmi důležité, aby v období srážky dvou společenských tříd, byly především uzavřeny kořalny a hospody. Všechny sudy vypustit ihned do Sázavy. Neposlušné vlasy mu zakrývaly jeho temné skoro fanatické oči. V revoluci budeme trestat každou krádež smrtí, hrozil magistr farmacie, který jistě věděl o nesmírných ziscích lékárníků na mastičkách a všelijakých senech. Nenáviděl náboženství.“¹⁶

Žďárského prostředí Otto dlouho neuzil. V říjnu 1914 zde byl odveden a 1. dubna 1915 nastoupil vojenskou službu v Jihlavě s poznámkou „politicky nespolehlivý“.¹⁷ Čerstvě ukončená farmaceutická kvalifikace Ottu uchránila od služby na frontě. Sloužil ve zdravotnických vojenských zařízeních v Jihlavě, Brně a od prosince 1916 do dubna 1917 v lékárně rezervní vojenské nemocnice ve Vídni. Posléze se jeho zdravotní stav v důsledku onemocnění TBC zhoršil do té míry, že byl k 28. lednu 1918 z armády jako četař aspirant propuštěn do civilu. Tím se jeho odborná praxe farmaceuta dočasně uzavřela.

Po svém návratu z vojny do Třešti se Otto Rydlo po hlavě vrhl do politické práce, která pro něj byla podstatnější než jistota „dobrého bydla“ v kariéře lékárníka. Byl členem delegace sociálně demokratické strany, která v čele čtyři a půl tisícového manifestačního průvodu u příležitosti generální stávky 24. ledna předala na radnici v Třešti rezoluci protestující proti bídnému zásobování a prodlužování války.¹⁸ 25. ledna 1918 hovořil na schůzi továrenských dělníků. Další proslov záhy

14 Tamtéž, Doklady vzdělání a praxi.

15 Tamtéž, Potvrzení Ph. Mr. Rudolfa Husáka.

16 Šacha, V.: *Večery se soudruhy*, s. 53–54.

17 NA, O. Rydlo, kart. 1, obal 11, *životopis O. Rydla z pera Marie Rydlové*.

18 Pivný, Alois: *Dělnická Třešť*. In: *Třešť. Šest set let městečka pod Špičákem*. Třešť 1959, s. 89.

následoval. Dne 17. února 1918 řečnil na téma „Mír s Ukrajinou“. Přednáška otištěná v Rovnosti o dva dny později vysvětlovala, jak německý kapitál těží ze situace na východě. Díky strhujícímu rétorství, jež na veřejnosti opakovaně prokázal, se mu dostalo velké důvěry. Zaujal pozici odborového politického tajemníka sociálně demokratické strany v Třešti. Jako takový zakládal svépomocná družstva, a sice družstvo krejčích, Dělnickou pekárnu, výrobní družstvo Dřevo. Organizoval i nejrůznější manifestace, jedna, neobyčejně mohutná, se realizovala pod heslem „Mír a chléb“.

Vznik Československé republiky Rydlo vítal. Na schůzi sociálně demokratické strany 30. října 1918 hovořil o „nových úkolech a cílech dělnické třídy“. Nový stát měl být demokratický a socialistický. Na táboru lidu konaném téhož dne na náměstí před školou mluvil O. Rydlo jako reprezentant sociálně demokratické mládeže. Svým temperamentním vystoupením i obsahem projevu podle Aloise Pivného zaujal pozornost všech přítomných. Prvou větou konstatoval, že „český lev pozřel rakouského orla“. Vyslovil přesvědčení, že v českém státě skončí panství všech feudálních a jiných vykořisťovatelů a zotročovatelů a národní osvobození bude dovršeno sociálním osvobozením pracujícího lidu v duchu socialismu. Následně byl Rydlo za Třešť vyslán jako delegát na v prosinci realizovaný XII. sjezd Československé sociálně demokratické strany dělnické.¹⁹ V roce 1919 vstoupil do zaměstnaneckého poměru konsumního družstva v Třebíči, stal se jeho ředitelem. Angažoval se i jako stoupenec strany v oblasti kulturně vzdělávací, a sice v Dělnické akademii, pěveckém a hudebním kroužku, divadelním kroužku. Pohyboval se i mezi dělnickou mládeží, získával ji pro abstinentskou myšlenku. Na jednoho člověka, byť svobodného, obrovský krajíc organizační a propagační práce.

Rydlo patřil k sociálně demokratickým radikálům. Tribunou jim byl vedle velkých manifestací a stávek především tisk. Rydlova žurnalistická činnost začala v rubrikách významného brněnského deníku vydávaného sociální demokracií Rovnost s názvem Třeštsko a následně také Třebičsko, jež byly součástí sobotních vydání. Od ledna 1918 se Rydlovy příspěvky psané společně s Josefem Smejkalem staly pravidelnými. Rovnost trpící nedostatkem přidělu papíru byla velmi žádaná a počet potenciálních abonentů přesahoval náklad. A to byla pro Rydla příležitost k založení nového regionálního sociálně demokratického časopisu – Jiskry.²⁰ Bývalý spolustraník po letech vzpomínal, že když se vrátil z fronty

---

19 Tamtéž, s. 101–102, 106.

20 Jiskra: Sociálně demokratický týdeník organizací na jihozápadní Moravě, nakladatel Theodor Pospíchal v Jihlavě a Třebíči 1919–1930. Vycházel v poměrně velkém nákladu 4 000 výtisků v rozsahu 6–8 stran. Otto Rydlo novinový článek Jiskry z 27. ledna 1946, NA, O. Rydlo, kart. 1, obal 11. Pivný, A.: Nad zažloutlými stránkami, s. 91.

I. světové války do Brna, tak se dozvěděl: „V Třebíči řádí Ota Rydlů“. Hned při prvním setkání se hovořilo o potřebě týdeníku pro Jihozápadní Moravu. Ota měl vše již důkladně promyšleno: „Žádné družstvo ani společnost, žádné dary od nikoho, chceme být úplně nezávislí, já si vezmu na starost redakci a ty jako bývalý kolportér Rovnosti zařídíš administraci. Pro časopis budeme pracovat bezplatně, proto bude soběstačný, nebude pasivní, je zapotřebí jen něco do začátku“. Název časopisu určil Rydlo sám. Oznámil krátce jméno a žádal, aby se o tom nedebatovalo. Měl na mysli Leninovu Jiskru.²¹ Symptomatické bylo, že okresní hejtmanství v Třebíči požádal Rydlo o souhlas s periodickým vydáváním listu ve stejný den, kdy vyšlo jeho první číslo. Je zřejmé, že valného respektu před úředními místy jeho první vydavatel neměl.

Úvodník, sice nepodepsaný, ale údajně psaný Bohumírem Šmeralem,²² hlásal, že se jedná o časopis „pro chudé obyvatelstvo západní Moravy“. Oznamoval: „Nemáme nic než dobrou vůli pracovat pro lepší zítřek proletářů jihozápadní Moravy“. Dále sděloval, že dělnictvo na západní Moravě se cítí odstraněným a v demokratické republice by mělo rozhodovat. Cestou k moci měly být nadcházející obecní volby. K jejich přípravě měly být vytvořeny v každém místě pevné třídní organizace pracujících lidí. Úvodník na první stránce doplnil Rydlův překlad statě V. I. Lenina „Vzhůru do boje“. Následoval článek Aloise Muna²³ „Bolševici a bolševismus“. Již 10. číslo Jiskry přineslo radikálně ideologický úvodník „Diktatura proletariátu“ a v čísle 11. z 23. 5. 1919 přichází

-
- 21 NA, O. Rydlo, kart. 1, obal 11, novinový článek, První Jiskra, Jiskra: týdeník komunistické strany trebičského kraje, č. 6, 12. 2. 1949, vzpomínka zemřelého Josefa Mutla.
- 22 Bohumír Šmeral (25. 10. 1880, Třebíč – 8. 5. 1941, Moskva), rakouský a československý politik, novinář, předseda Československé sociální demokracie, zakladatel Komunistické strany Československa, teoretik dělnického hnutí, v závěru života funkcionář Komunistické internacionály. Od roku 1908 pracoval jako redaktor Práva lidu. Ve volbách 1911 zvolen poslancem Říšské rady. Až do konce habsburské monarchie platil za stoupence austromarxismu. Po I. světové válce se dočasně stáhl z politiky. Na přelomu března a dubna 1920 navštívil sovětské Rusko, kde jednal s Leninem. V dubnových volbách 1920 byl zvolen do poslanecké sněmovny Národního shromáždění. Během prosincové stávkou 1920 znovu velmi aktivně vstoupil do politického dění. Na ustavujícím sjezdu KSČ v květnu 1921 se stal jejím hlavním řečníkem a poté vůdčím představitelem. Ve své politické činnosti Šmeral navazoval na české a středoevropské tradice. Proti jeho konceptům vystoupil jako reprezentant tzv. bolševizace strany K. Gottwald (1929).
- 23 Alois Muna, též Alois Můňa (23. 2. 1886, Lysice – 2. 8. 1943, Kladno), český politik. Již před I. světovou válkou se angažoval v Československé sociálně demokratické straně dělnické. V ruském zajetí se stal stoupencem bolševiků a představitelem komunistického hnutí mezi Čechoslováky v Rusku a tím i odpůrcem československých legií. Od roku 1919 působil ve středních Čechách, kde se účastnil organizování radikální levice v sociální demokracii, jež se v lednu 1921 osamostatnila jako Komunistická strana Československa. V letech 1922–24 byl předsedou jejího výkonného výboru. V roce 1925 získal mandát do Národního shromáždění. V souvislosti s tzv. bolševizací strany v roce 1929 byl rovněž odstaven od moci a vyloučen z KSČ. V roce 1930 vstoupil zpět do sociální demokracie.

článek o Dělnických radách. Ty se staly i tématem článků dalších. Jiskra je charakterizuje jako organizace dělníků, vojáků a venkovského proletariátu, jako zdroj politické moci.²⁴ Za vzor politického zřízení propagovala Sovětské Rusko s jeho řešením agrární otázky cestou družstevního obdělávání půdy či řešení bytové otázky.²⁵

V létě 1919 Jiskra přináší články o hrdinných činech Rudé armády a bezpříkladném bojovém nadšení proletářů ve zbraní. Na stránkách Jiskry publikovaly své články radikálové, jakými byli Alois Muna a Augustin (Gustav) Kliment.²⁶ Po zahájení československé intervence v závěru dubna 1919 proti komunisty zřízené Maďarské republice rad Jiskra slovy Otto Rydla „správně“ objasňovala maďarskou otázku z proletářského hlediska v úvodníku v č. 20 z 31. 5. 1919 pod názvem „Dělníci jste klamáni“. Rydlo byl duší redakce, kterou opakovaně vedl jako šéfredaktor či jako člen širšího vedení. Obliba a vliv Jiskry byly neobyčejné. Svépomocně vydávaný list vzešel a těžil z aktuálně velmi silného politického a sociálního napětí. Koncem února 1920 bylo již zřejmé, že Jiskra je ohniskem nepokoju. Poté co bylo její osmé číslo konfiskováno, sdělila redakce státnímu zástupci v Jihlavě, že konfiskaci neuznává a konfiskační příkaz nebude respektovat. Důsledkem byla nejen pohotovost četnické posádky a legionářského praporu v Třebíči, ale také pohotovost trebičského dělnictva. Během dvaceti čtyř hodin byly zabavené exempláře Jiskry vráceny. V červnu 1920 přináší Jiskra prohlášení marxistické levice v sociální demokracii a angažuje se v bojkotu přepravy zbraní do Polska v čase jeho konfliktu se sovětským Ruskem. O. Rydlo se v létě 1920 věnuje v článku „Kladivo a srp“ problematice venkova (venkovského proletariátu) a družstevnictví.²⁷ Angažmá v Jiskře muselo na Rydla klást neobyčejné časové nároky. Přitom se, jak Rydlo v počátku proponoval, všichni členové redakce živil z vlastních prostředků, nikdo nebyl placen, nemocensky ani penzijně pojištěn.²⁸

---

24 K instituci dělnických rad po I. světové válce srv. práci Vladimíra Dubského. Aktivní Dělnická rada v Třešti jí však zůstala nepovšimnuta. Dubský, Vladimír: Závodní výbory a rady v předmnichovském Československu. Praha 1984, s. 15–32.

25 Šimka, Alois: Jiskra za buržoazní republiky. In: 40 let bojů Jiskry. Sborník. Havlíčkův Brod 1959, s. 15n.

26 Augustin/Gustav Kliment (3. 8. 1889, Třebíč – 22. 10. 1953, Praha), československý politik. Již před I. světovou válkou se angažoval v sociální demokracii. Za války vstoupil do československých legií v Rusku, aby se vzápětí připojil k Rudé armádě. V roce 1920 se vrátil do Třebíče. Náležel k zakládajícím členům KSČ. Přečasně redigoval i časopis Jiskra. Roku 1929 byl zvolen poslancem Národního shromáždění. Roku 1945 se stal členem ÚV KSČ (v letech 1946–1953 člen předsednictva). Byl ministrem průmyslu ve vládách Antonína Zápotockého a Viliama Širokého. V letech 1952–1953 stál v čele Ústřední rady odborů.

27 Šimka, A.: Jiskra za buržoazní republiky, s. 25–26.

28 Pivný, A.: Nad zažloutlými stránkami, s. 90. Srv. též vzpomínku Ladislava Řezníčka: „Z malé jiskry...“, tamtéž, s. 84.

Na jaře 1920 se Rydlo zúčastnil zájezdu komunistů do Ruska. Dobový policejní záznam uváděl: „Přesto, že je silně tuberkulózní, neleká se nástrah řečnických. Je fanatikem ideje komunistické. Neústupný, nepřístupný jiným názorům. Má vystupování diktátorské; jest mistrem teroru. Rydlo jest osoba velmi nebezpečná, mimo své vlastnosti má velký, takřka fascinující vliv na zdejší dělnictvo“.²⁹

Neobyčejné důležitosti nabylo veřejné působení Otto Rydla v dramatických událostech prosince 1920, kdy se stal jedním z hlavních mluvčích Dělnické rady v Třebíči. Volby do ní proběhly veřejně, s vědomím úřadů. Rydlo se před soudem doznal, že právě on byl inspirátorem jejího vytvoření a po volbách byl kooptován za jejího člena. Oproti svým teoretickým článkům v Jiskře instrumentálně interpretoval její praktické účely takto: „Dělnická rada je organizace sociálně revoluční povahy, její úkol je více manifestační a demonstrační, má býti symbolem budoucí socializace, může ovšem zasahovat i do veškerých otázek veřejného života. Jest to organizace všedělnická, sice politická, ale bez rozdílu politického vyznání (voleb do Dělnické rady v Třebíči účastnilo se i dělnictvo a úřednictvo národně sociální a klerikální). Dělnické rady jsou provizorními institucemi, podobné funkce, jak měly před převratem 1918 hospodářské rady a národní výbory“.³⁰

Rydla již před prosincem 1920, jak připomenuto, provázela na okresním hejtmanství pověst nebezpečného sociálně demokratického radikála. To sehrálo svou roli i v událostech z konce června 1919. Sociálně demokratický starosta v Třešti Josef Smejkal o nich detailně informoval výkonný výbor strany v Brně v obsírné zprávě z 30. června 1919.³¹ Podle ní měly zdánlivě banální, přesto dramatické a pro Rydla až kruté události v Třešti následující průběh. Ve čtvrtek 24. července 1919 v 19 hodin byli přistiženi dva vojáci 5. střeleckého pluku při vyvrhování srnky zastřelené v lese na velkostatku Leopolda svobodného pána von Sternbach. Lesník Kroutil přiběhl pro četnického strážmistra s tím, že ho vojáci ohrožují. Ti byli zatčeni a zavřeni v zámecké jízdárně. Jejich druhové z jednotky nechali troubit na poplach a hnali se je osvobodit. Padlo několik výstřelů do vzduchu. Četnický strážmistr a místní strážník utřžili několik šrámů pažbou pušky. Vojenská patrola vyslaná majorem Baštářem byla odzbrojena a vojáci pokřikovali, že “vyplatí” i majora a některé neoblíbené důstojníky. Mezi vojiny a majorem, jakož i některými důstojníky německými a maďarskými totiž vládlo již delší dobu napětí. Incident se proto mohl stát roznětkou k výbuchu nevole, která byla stále ještě vnitřní

29 NA, O. Rydlo, kart. 1, obal 11, neidentifikovaný dokument se signaturou ministerstva vnitra, bývalého Studijního ústavu, sign. 225-74-19.

30 Moravský zemský archiv v Brně, C 47 – Krajský soud v Jihlavě, kart. 168, sign. Vr 1932/20, Rozsudek z 19. 3. 1921. Rydlovu iniciativu ke zřízení dělnické rady potvrzuje i protokol sociálně demokratické strany o událostech z prosincových dnů 1920. Pivný, A.: Dělnická Třešť, s. 121.

31 NA, O. Rydlo, kart. 1, obal 9.

záležitostí vojenskou. Při vojenské revoltě padla ze strany přítomného obecenstva slova, nač tolik hřmotu pro jednu panskou srnku. Dvěma českým poručíkům se vojáky podařilo uklidnit, ale major a několik dalších důstojníků uteklo do lesa, aby se vrátili až v noci. Četníci, kterým vojáci vyhrožovali, svlékli uniformy a vyšli ven jen v civilu. Napadený strážmistr odjel do Jihlavy, kde podal zprávu svému velitelství. Major referoval do Brna „po svém“. Obec oznámila událost hejtmanství a žádala, aby vojsko bylo přeloženo jinam, neboť neznají slušnost ani kázeň a přepílají v místě, co je ke koupi.

Následujícího dne, v pátek 25. července před polednem, dorazili zvláštním vlakem před město vojáci 81. pěšího pluku z Jihlavy. Obklíčili Třešť ze všech stran a pak vrazili do města. Zde se však nic nedělo, pracovalo se jako jindy. Posádka, která v poledne ještě spala, byla odzbrojena. Na večer dorazila ještě četa dělostřelců a legionáři. Vojenských událostí se z civilního obyvatelstva nikdo neúčastnil. Celá událost působila víceméně komicky, neboť docházely fantastické zvěsti o raněných, o tom jak se v Třešti loupí a pálí. Neblahá epizoda se dala vyřešit odstraněním nenáviděného majora, ale události byly účelově nafouknuty do rozměru politické aféry s pozadím bolševického povstání. Psalo se o velezrádné bolševické propagandě. Sám starosta se divil, že občané jsou klidní a trpěliví, neboť již čtvrtý týden dostávali pouze 70 dkg mouky na hlavu, chléb žádný, brambory žádné, 30 dkg masa na rodinu jednou za pět týdnů. Vyslovil podezření, že cílem bylo vyprovokovat dělnictvo k nějakému projevu nevole. V pátek dorazil posádkovému veliteli rotmistru Součkovi telefonický pokyn k zatčení Otto Rydla, který někam zaslal jakýsi telegram (reálně členovi strany z Třebíče, jenž měl přijet na svatbu jako svědek) zachycený vojenskou zpravodajskou kanceláří. Rydlo se v inkriminované době pohyboval v Třešti maje dovolenou a chystal se ke sňatku stanovenému na sobotu 26. července 1919. Spolu s dalším redaktorem Jiskry Ladislavem Řezníčkem byl bez udání důvodu zatčen a odvezen do Jihlavy. Na intervenci starosty Smejkala mu bylo umožněno sňatek s šičkou z Třeště Františkou Svobodovou (nar. 1896) uskutečnit. Ihned po sňatku, kde jako svědek vedle starosty posloužil úředník hejtmanství, byl Rydlo převezen do Brna na Špilberk. Pozornost policie si Rydlo vysloužil nejen svou činností na Třebíčsku, ale i tím, že 18. června 1919, tedy jen dva týdny před třeštskými událostmi byl při domovní prohlídce v bytě Aloise Munny v Kladně nalezen dopis, v němž mu jeho přítel sděluje, že by se s ním rád seznámil Ph.Mr. Rydlo Otto, který má zájem o program bolševiků.³² O Rydlově zatčení byl informován ministerský předseda Tusar a poslanecký klub sociální de-

---

32 Ministerstvo národní obrany ČR, osobní spis účastníka národního boje za osvobození – osvědčení podle zákona 255/46 Sb., Otto Rydlo – národnost česká, státní příslušnost Československá, č. j. 110 504/69. Poznámka na spisovém obalu praví, že ve fondu 42/R – 15/1 je uložen záznam o domovní prohlídce v bytě Aloise Munny v Kladně.

mokracie, s žádostí, aby zjednali nápravu. Po čtrnácti dnech byli Rydlo a Řezníček propuštěni u soudu v Brně na Cejlu.³³ Události léta 1919 ukazují, že Rydlo nabyl již v průběhu roku 1919 image nebezpečného dělnického agitátora a jako takový budil obavy úředních míst. A že tyto obavy nebyly přehnané, ukázaly události prosince 1920.

V pátek 10. prosince 1920 ráno došla do Třebíče zpráva o obsazení Lidového domu v Praze a výkonný výbor vyhlásil všeobecnou stávkou. Dělnická rada pro Třebíč a okolí proto nařídila zastavení práce v elektrárně. Jejím jménem Otto Rydlo telefonicky nařizoval, že dělníci mají zastavit práci. Zemská správa politická v Brně však nařídila, aby elektrárna pracovala i nadále. Rydlo šel do střetu. Doraziv do elektrárny a následován davem dělníků, řval na četníky: „Co tady děláte, tady nemáte, co dělat“. Dělnická rada prosadila svou, četníci byli vypuzeni z elektrárny a při odchodu odzbrojeni. Do redakce Rovnosti v Brně Rydlo hlásil: „sebrali jsme jim bajonety a vybrali jsme jim kulky z kvérů“. Ty byly uloženy nejprve v redakci Jiskry a poté odevzdány na Okresní správě politické. Téhož dne večer začala elektrárna opět pracovat.

Tábor lidu, jehož se zúčastnilo zhruba 10 000 lidí, přinesl přímou slovní srážku Rydla s okresním hejtmanem. Státní správa nechala Rydla sledovat a zachytila jeho hovory z 11. a 12. prosince 1920 s Ladislavem Řezníčkem ve Znojmě, jak rozšířit stávkou na venkově a pamatovat na vojsko. Socialistické reformy měly být pomocí stávky prosazeny za každou cenu, neboť „teď je vhodná příležitost“. Důvěrná informace předaná okresnímu hejtmanu dr. Menčíkovi, mimo jiné uváděla, že na schůzi Dělnické rady v Třebíči Rydlo prohlásil: že „není cesty zpět, že je nutno situace využít do krajnosti, i kdyby to stálo třeba 200 životů, kdyby jich sebevíce bylo pozatýkáno, nebo přitom padlo“. Na následné schůzi stranických důvěrníků Rydlo plameně promlouval: „Dva roky už kafráme o sociální revoluci, ale dnešním dnem stojíme už v ní. Důvěrníci, přestaňte být důvěrníky továren, nastane Vám úkol větší. Právě nyní před 3 hodinou měla schůzi Dělnická rada a ta se usnesla, že jakmile bude hejtmanstvím vyhlášeno stanné právo, Dělnická rada ho ihned zruší. Jakmile ho ale zruší, druhá strana nebude mlčet, nastane reakce a pak s radostí musíte položit i život za sociální revoluci. Nesmíte se dívat pak na rodinu, děti a ženu. Na krev se nesmíte dívat jako na něco hrozného, odpuzujícího, krev je nyní posvátná, protože ji prolejeme za sociální revoluci. Dále Rydlo řekl ohledně zabírání továren, že se budou teď volit závodní rady, které budou hlavně kontrolovat příjem a vydání peněz, nákup surovin a budou se do všeho zapracovávat a až budou schopni, pak továrny zaberou. Nakonec Rydlo provolal: Ať žije sovětová republika“.³⁴

33 NA, O. Rydlo, kart. 1, obal 11.

34 MZA, C 47 – Krajský soud v Jihlavě, kart. 168, sign. Vr 1932/20, Rozsudek z 19. 3. 1921.

Prosincové události znamenaly zatčení Otto Rydla (14. prosince 1920) a poté i dalších dvou redaktorů Jiskry, aktivních účastníků konfliktu, kteří byli dopraveni do věznice Krajského soudu v Jihlavě. Byli obviněni z maření úředního výkonu, Rydlo pak z nebezpečné pohrůžky ublížením na těle okresnímu hejtmanovi a konání veřejné schůze pod širým nebem bez úředního povolení, rušení veřejného pokoje, zločinu veřejného násilí. Otto Rydlo byl krajským soudem odsouzen k těžkému žaláři v trvání jednoho roku, zostřeného jedním tvrdým ložem měsíčně. Podle vzpomínky Aloise Šimky se Rydla dělníci po zatčení ještě téhož večera pokusili vysvobodit, když se jich cca 500 shromáždilo před soudní budovou, byli však rozehnáni vojskem. Na žádost obhájce JUDr. Lochmanna a přes protest státního zástupce krajský soud povolil O. Rydlovi a spol. odklad trestu, takže se všichni odsouzení vrátili do Třebíče, kde byli uvítáni davem trebičského dělnictva (Jiskra, č. 12, 23. 4. 1921). Týden potom již Rydlo znovu psal úvodník (Jiskra, č. 13, 1. 5. 1921).³⁵ Čtvrt roku žaláře Rydla nezkrušilo, prostřednictvím jednoho z vojínů jihlavské posádky vykonávajících vazební dozor, Antonína Mareše z Batelova, se pokoušel Jiskru řídit i za mřížemi. Dopis kolegovi a příteli z redakce Pivnému končil parafrází citátu z Havlíčkova Křtu svatého Vladimíra: „že se rouhal Bohu a víře, sedí nyní v díře“.³⁶ Trest těžkého žaláře mu byl rozhodnutím prezidenta republiky ze 13. února 1922 prominut, ale odsouzení nevy mazáno.³⁷

Rydlovo vystupování před Krajským soudem v Jihlavě bylo již během událostí a po nich doslova mytologizováno. Dne 24. března 1921 přinesla Jiskra na první stránce článek „Velezrádný proces proti redaktorům našeho listu“. Rydlo byl podle něho obviněn ze zločinu velezrady, neboť byl považován za duchovního vůdce celého dělnického hnutí nejen na Třebíčsku, nýbrž na celé jihozápadní Moravě. Obžalování se před soudem chovali hrdě. Rydlo měl prohlásit: „Jestliže dělnické rady jsou v obžalobě označovány za nelegální, pak jsou nelegální všechny politické strany“. [...] „Nepokládám za hanbu, že stojím před soudem proto, že jsem konal svou povinnost“.³⁸ V soudních spisech se podobná Rydlova prohlášení nedochovala. Korunu mystifikacím nasadil ve svých pamětech básník a krajan Vítězslav

---

35 Šimka, A.: *Jiskra za buržoazní republiky*, s. 35–36.

36 Pivný, A.: *Nad zažloutlými stránkami*, s. 95–96.

Přesný citát zní:

Právě jeden žurnalista

seděl také v díře,

protože se bohu rouhal

a psal proti víře...

(Karel Havlíček Borovský, *Křest svatého Vladimíra*, 3. zpěv)

37 NA, Policejní ředitelství Praha II, 1941–1950, sign. R 1286/2, kart. 9485, Výpis z rejstříku trestů 16. 2. 1927.

38 Vzpomínka Marie Tobiášové. In: Šacha, Vladimír: *Večery se soudruhy*, s. 55.

Nezval. Ten vzpomněl Rydla jako: „ztělesnění strhujícího politického řečníka“, jenž proklamoval v Třebíči sovětskou republiku a byl za to postaven před soud.³⁹

Ani poté, co vlna sociálního vzrušení a rozčilení roku 1920 opadla, Otto Rydlo ve svém bojovném nadšení pro bolševismus neochladl. Ve dnech 14.–16. května 1921 se zúčastnil ustavujícího sjezdu KSČ v Praze a vzápětí odjel do Moskvy na III. kongres Komunistické internacionály, jenž se konal ve dnech 22. června až 12. července 1921. Po návratu podal místní organizaci komunistů zprávu o poměrech v sovětech. Dosud se o Rusku vědělo ze spisu Bohumíra Šmerala otištěného v novinách (a vydaného v brožurě) a z Olbrachtových „Obrazů ze soudobého Ruska“. Rydlo ve dvouhodinovém referátě vylíčil stav sovětského Ruska hospodářský, zásobovací a kulturní. Shrнул, že jeho situace přes dlouhotrvající blokádu a neustálé napadání ze strany kapitalistických států je celkem uspokojující, s ohledem na množství překážek dokonce obdivuhodný. Přírodní katastrofa, která Rusko postihla, je měšťáckým tiskem zvětšována.⁴⁰ Sovětské Rusko ji přestojí, poněvadž pohotovost sovětské vlády je nepřekonatelná.⁴¹ Přitom Rydlova vlastní zkušenost byla spíše skličující povahy. Další z účastníků kongresu Kominterny, s nímž sdílel Rydlo ubytování, napsal až naturalisticky: „Bydleli jsme ve válečné Moskvě v poškozeném hotelu, kde nic nefungovalo, ani voda, ani zámky, ani světlo. [...] V té době byl v Moskvě válečný hlad, za výlohami obchodů jen portréty vůdců, prach a mrtvé mouchy“.⁴²

Do roku 1919 živily Ottu Rydla skromné honoráře od odborového sdružení, které však nestačily. Otto proto přijal místo úředníka zprostředkovatelný práce v Třebíči. Když roku 1920 založili trebičští sociální demokraté spotřební družstvo, stal se jeho ředitelem. Zůstal jím až do dubna 1924.⁴³ Tehdy mu Bohumír Šmeral obstaral místo v ústředí KSČ. Znali se spolu takřka důvěrně, Jan Galandauer ve své šmeralovské monografii je opakovaně označuje za rodáky a přátele.⁴⁴ Sám Rydlo vzpomíná, že jezdil za Šmeralem do jeho bytu na Královských Vinohradech v Šumavské ulici č. 14, kde poznal Antonína Zápotockého a jiné představitele komunistické strany. Seděli vedle sebe na sjezdu Kominterny.⁴⁵ Zkrátka, Rydlo byl Šmeralovým člověkem a jako takový byl k 1. dubnu 1924 pověřen funkcí tajem-

39 Nezval, Vítězslav: Z mého života, 3. vydání, Praha 1965, s. 57–58.

40 V důsledku suchého jara, špatné organizace zásobování, občanské války a dalších součinitelů se v Rusku let 1921–22 rozvinul katastrofální hladomor, který zasáhl především Povolží.

41 Pivný, Alois: Dělnická Třešť, s. 126.

42 NA, O. Rydlo, kart. 1, obal 9, vzpomínka na Jaroslava Štrombacha.

43 Archiv bezpečnostních složek, operativní svazek V 2172 OV, Protokol o výpovědi 9. 1. 1952, č. j. 16 421/50-796-51.

44 Galandauer, Jan: Bohumír Šmeral 1914–1941. Praha 1986, s. 189

45 NA, O. Rydlo, kart. 1, obal 9, rukopis Otto Rydlo: Jak se dívám na Bohumíra Šmerala.

níka dvou oddělení ÚV KSČ, zemědělského a družstevního. O Rydlově činnosti tohoto období v zásadě chybí detailní, dokumenty úřední proveniencie podložené informace. Víme však, že počet Rydlových cest do Sovětského svazu průběžně rostl,⁴⁶ stejně jako počet jeho drobných soudních trestů.⁴⁷

Dochované dokumenty a vzpomínky více než přesvědčivě dokládají charakter Rydlovy socializace, jež vyústila v identitě dělnického předáka, profesionálního revolucionáře, jemuž jsou blaho strany a její cíle „světlem života“. Sotva si představit, že při neuvěřitelném množství aktivit politických a družstevních první poloviny 20. let a množství zahraničních i domácích cest byl Rydlo schopen pečovat i o svou rodinu – manželku a dvě děti předškolního věku. S přechodem do Prahy jeho zaujetí pro stranu zjevně doznalo jistého vystrýzlivění. Lze předpokládat, že k němu přispěly nesmlouvavé vnitrostranické zápasy v KSČ. Rydlo si začal uvědomovat, že kariéra placeného stranického byrokrata jemu a jeho rodině sotva poskytne nějaké životní jistoty. Obrátil proto svůj zrak zpět ke vzdělání a tu nastaly potíže. Pro zápis ke studiu bylo nezbytné osvědčení o občanské zachovalosti, kterého Rydlo s ohledem na své konflikty s právním řádem nemohl dosáhnout. Obrátil se proto na prezidenta republiky a soud. Nakonec uspěl, osvědčení se mu dostalo a byl připuštěn k maturitní zkoušce na Jiráskově gymnáziu v Praze, kterou vykonal s vyznamenáním.⁴⁸ Na ní pak navázal studiem na lékařské fakultě Univerzity Karlovy v letech 1925–1926, kde dosáhl titulu Ph. Mr.⁴⁹ Průběžně se vzdělával a zdokonaloval v jazycích, němčině, ruštině, ale i polštině, latině a francouzštině. Spolehlivou obživu mu zajišťovala funkce předsedy a také ředitele obecně prospěšného družstva Zdravé bydlo. Tyto posty zastával v letech 1926–1931. Rydlo tak navázal na družstevní zkušenosti ze svého rodiště a byl neobyčejně úspěšným. Družstvo prosperovalo.

Dokladem manažerských schopností Rydla je nedatované potvrzení družstva Zdravé bydlo ze závěru třicátých let. Píše se v něm, že Rydlo byl do funkce předsedy družstva povolán valnou hromadou z 23. 7. 1926, která schválila jeho návrhy zahájení výstavby rodinných domků v Jinonicích, na Smíchově a v Dejvicích. „Všechny tyto stavby, celkem 104 domků prováděny byly za Vašeho osobního řízení, které záleželo v jednání o potřebné pozemky, vyjednávání s podnikateli,

---

46 Znovu byl do Moskvy KSČ vyslán na Velkou průmyslovou a zemědělskou výstavu v roce 1923, v roce 1925 se v Moskvě zúčastnil sjezdu Kominterny a zároveň sjezdu Krestinterny (Rolnické internacionály).

47 Jednalo se o tresty za drobné přestupky, jako byla účast na nedovolených shromážděních, resp. tiskové přečiny, v jeho trestním rejstříku narůstaly. Tak v březnu 1922 u Okresního soudu v Třebíči jej stihla pokuta 100 Kč, resp. 5 dnů vězení, v květnu 1926 rovněž pokuta 100 Kč, resp. 48 hodin vězení u Okresního soudu v Klatovech, v září 1926 8 dnů vězení u Okresního soudu v Nové Pace.

48 NA, O. Rydlo, kart. 1, obal 3.

49 Tamtéž.

s úřady o státní záruky, peněžními ústavami o úvěry a členy čekateli o převzetí domků.“ V letech 1929–1931 navázalo družstvo na stavbu rodinných domků výstavbou několika činžovních domů na Žižkově. Při rezignaci vyslovila valná hromada Rydlovi vděčné ocenění jeho práce.⁵⁰

V roce 1928 pohasla ve vedení KSČ hvězda Bohumíra Šmerala a Otto Rydlo stranickou byrokracií opustil. Z KSČ byl v únoru 1929 vyloučen⁵¹ a obviněn z tzv. likvidátorství⁵² a nesprávných názorů v zemědělské politice. V protokolu na prezidiu policejního ředitelství z 1. srpna 1929 Rydlo prohlásil, že od roku 1928, kdy opustil funkci tajemníka ÚV KSČ, již není ve straně činný. Jako důvod udal, že mu to neumožňuje zdravotní stav a především jeho nové zaměstnání.⁵³ Po propuštění ze služeb ÚV KSČ nastoupil Rydlo do lékárny v Bakově nad Jizerou, odkud za krátko přešel do Richterovy lékárny v Praze na Václavském náměstí. Ve funkci adjunkta prošel i další lékárny v centru města, a sice Adamovu lékárnu (1929–1935) a následně Kalinovu lékárnu, v níž setrval až do roku 1940.⁵⁴ Přihlásil se za člena odborové organizace zaměstnaných lékárníků v Praze (u něj logický výraz socializace v novém prostředí). Angažoval se v lékárnické komunitě i tím, že redigoval Časopis československého lékárnictva a příležitostně v něm také sám publikoval. Psal o lékárnících, kteří se proslavili, o léčivých rostlinách ve farmaceutické praxi, agitoval za protialkoholní hnutí.

Vedle zaměstnaneckého poměru v lékárně si Rydlo jako člověk neobyčejně podnikavý zřídil roku 1932 drobný podnik, jehož byl jediným majitelem, a sice servisní a informační kancelář pro lékárny s názvem Hygi-Service. Prováděla účetní, revizní a daňové služby. Zaměstnání v ní našly dvě kancelářské síly. Firma byla zrušena před rokem 1940, pravděpodobně v souvislosti s novými Rydlovými podnikatelskými projekty. Kromě podnikání ve firmě vlastní vstoupil jako významný činitel Rydlo do služeb obchodní společnosti „Noris Zahn a spol.“ v Praze 2, Havlíčkovo nám. 2, Praha 6. Ta se ucházela o koncesi na tovární výrobu jedů,

50 NA, O. Rydlo, kart. 1, obal 7.

51 Doklady o Rydlově vyloučení ze strany nejsou k dispozici. Uvedenou skutečnost zmiňuje pouze Čestmír Linhart – Linhart, Čestmír: Úvodem. In: 40 let bojů Jiskry, s. 14, poznámka č. 2. Při výslechu Státní bezpečností 9. 1. 1952 Rydlo uvedl, že byl ze zaměstnání ÚV KSČ propuštěn a následně na členství ve straně rezignoval. ABS, operativní svazek – V 2172 OV, protokol o výpovědi 9. 1. 1952, č. j. 16 421/50-796-51.

52 Likvidátorství = původně směr v sociálně demokratické dělnické straně Ruska (SDDR), který údajně usiloval o likvidaci této strany (zahnané carským, stolypinským režimem do ilegality) a to cestou jejího nahrazení – při zřeknutí se „revolučního programu a taktiky“ – volnějším, legálním spojením jejích členů do dělnické strany. Koncem 20. let tak byli označováni v českém prostředí komunisté, kteří nesledovali Gottwaldovu linii tzv. bolševizace (ve skutečnosti stalinizace) strany.

53 NA, PŘ II, 1941–1950, sign. R 1286/2, kart. 9485.

54 ABS, operativní svazek – V 2172 OV, Protokol o výpovědi 9. 1. 1952, č. j. 16 421/50-796-51.

látek a preparátů určených k výrobě léků, přičemž proponovala zaměstnávat více než 20 osob. Odborným garantem ve formě náměstka ředitele byl ustanoven Otto Rydlo. Problém ale představovalo osvědčení o zachovalosti a spolehlivosti, kterého se mu nakonec dostalo po vyjádření policejního ředitelství, že své činnosti v KSČ zanechal. Policejní agent J. Altmann ve své zprávě konstatoval (chybně), že Rydlo zůstal členem komunistické strany, ale přestal v ní být činným a „veřejně se politicky neprojevuje“. Znovu žádala společnost Noris Zahn a spol. o udělení koncese v dubnu 1939. V březnu 1938 se s žádostí o koncesi na výrobu léků, jakož i jejich prodej ve velkém přihlásila také firma „Roga -Vít, PhMr. Rydlo a spol., veřejná obchodní společnost“. Rydlo v ní vystupoval nejen jako odborný garant, ale i jako společník. Zda byla tato koncese udělena, není z dostupných dokumentů zřejmé. Ministerstvo vnitra tentokrát přitvrdilo. Napsalo, že žadatel Rydlo je sice zachovalý, ale nemůže být označen za spolehlivého, neboť byl řadu let komunistou.⁵⁵ Rydlo se ve světle výše uvedeného jeví jako člověk podnikatelsky činorodý se smyslem pro vyplňování mezer na trhu.

Rydlova socializační proměna měla dvě markantní stránky. Za prvé: úspěšně se vřadil do stavovského prostředí farmaceutů, lékárníků i výrobců léků. Za druhé: v oboru podniká, je zaměstnavatelem, ale současně i zaměstnancem, a to na několika pozicích. Identitě malopodnikatele odpovídají i středostavovské majetkové poměry. Z chudého proletáře se stal majitelem rodinné vilky č. 1802 na Smíchově (s manželkou napolovic) v ceně 200 000 Kč, byt na ní vázla hypotéka 90 000 Kč. Jeho roční plat lékárníka obnášel 27 600 Kč, kancelář mu vynášela 12 000 Kč ročně; do hry vstupovaly ovšem i další drobné příjmy. Rydlo napjal veškeré své síly a nesporné schopnosti ve prospěch nových životních cílů, když ty staré, tak horlivě obhospodařované, zcela opustil. Ke své seberealizaci je již nepotřeboval. Symptomatickou je přitom snaha o úřední zahlazení všech odsouzení, jež ho spojovala s minulostí.⁵⁶ Třicátá léta 20. století tak představují novou socializaci/resocializaci, novou identitu, bez jasnější kontinuity s identitou minulou. Změna sociálního statusu byla vyjádřena i v partnerských vztazích. Poté co Otto Rydlo v roce 1936 ovdověl, zůstal nějaký čas sám, aby se za 2. světové války (roku 1943) znovu oženil s Marií Skyvovou, jež přece jenom lépe odpovídala jeho společenským ambicím. Byla ředitelkou mateřské školy v Praze 3.

Nacistická okupace neznamenalá pro Rydla zásadní zlom v jeho životním programu. V roce 1940 (7. května) mu úspory dovolily koupit po zemřelém lékárníku Jaromíru Heritesovi laboratoř a k ní se mu dostalo i koncese na výrobu léčiv. Jeho podnikatelské aktivity ve zdravotnictví se ukázaly za války jako výnosné. V říjnu 1943 své podnikání umocnil pronájemem částečně zařízeného obecního léčebného

---

55 NA, PŘ II, 1941–1950, sign. R 1286/2, kart. 9485.

56 Tamtéž. Přípis Magistrátu hlavního města Prahy jeho úřadovně na Smíchově z 25. 8. 1932.

ústavu/lázní v Hovězí u Vsetína. Provozoval zde vodoléčbu a elektroléčbu. Ústav řídil jím pověřený správce Josef Vrbík. Vlastník podniku O. Rydlo do Hovězí pouze dojížděl. Ústav měl sloužit především českým lidem. Rydlo prohlásil, že jeho výtěžek bude použit pouze na zvelebení lázní a obce. Zpracoval velkorysý projekt výstavby 20 až 30 domků, v nichž chtěl umístit své zaměstnance a jeden až dva pokoje měly být rezervovány pro pacienty ústavu. O ně se měli usedlíci v domku starat a za to pobírat odměnu. Po pěti až deseti letech by se domek po splacení nákladů na výstavbu převedl jeho obyvatelům do vlastnictví. Plán byl projednáván s Moravskou bankou. Dále chtěl v Hovězí postavit protirakovinný a dietní ústav. Záležitost konzultoval s řadou lékařů a dalších odborníků. Žádal i o licenci na zřízení lékárny v Hovězí. V roce 1946 v Hovězí vybudoval hormonální poradnu. Projekt Hovězí ukazuje, že Rydlo byl podnikatelem se sociálním porozuměním vůči potřebným. Lidumilství mu bylo vlastní (do ústavu přijímal i pacienty v beznadějném stavu). Vysvítá to rovněž z válečné činnosti lázní, kde se zde s jeho vědomím léčili lidé uprchlí z pracovních táborů, stíhaní gestapem ba i partyzáni. K jejich léčení a výživě Rydlo uvolňoval peníze z výtěžků ústavu. Rydlo a jeho spolupracovníci vycházeli z principu, že „pod svícnem bývá tma“. Vždyť ve vzdálenosti pouhých padesáti metrů byly ubytovny členů nacistického SD (Sicherheitsdienstu). Rydlův spolupracovník po válce napsal: „O. Rydlo, byl člověk, který svými ušlechtilými myšlenkami a činy se snažil zmírnit bídu a utrpení, nikdo od něj neodcházel bez pomoci nebo potěšujícího slova, zkrátka člověk usilující o lepší a krásnější svět“.⁵⁷

Ač Rydlo nebyl při protinacistické činnosti přistižen, byl Němci opakovaně krátkodobě vězněn (celkem 4 měsíce). Kromě jiného totiž za války pracoval jako funkcionář lékárnické záložny (Záložní úvěrní ústav v Praze I., Panská 9). Iniciátorem jeho zatčení společně s ředitelem záložny V. Házou, byla Zoll- und Fahndungsstelle na Karlově náměstí. Ta byla institucí ekonomickou pátrající po majetkových a jiných únicích. Z toho lze dovodit, že v jeho případě jednalo o přestupky v manipulaci penězi a zdravotnickým materiálem.⁵⁸

V roce 1969 O. Rydlo s poměrně značným odstupem požádal o osvědčení účastníka národního boje za osvobození podle zákona 255/46 Sb. Ve formuláři zaškrtl účast v Pražském povstání a snad poněkud krkolomně konstruoval svou aktivní účast na odbojové organizaci v Praze a v Hovězí u Vsetína. Uváděl, že v lékárně na Václavském náměstí skrývali pod podlahou zbraně a náboje použité v povstání. Dovožoval spojení se skupinou Rada tří. Je nesporné, že Rydlo volně

57 Záznam Josefa Dismase Vrbíka: „Jak jsem znal Ph.Mr. Ottu Rydla“. NA, O. Rydlo, kart. 1, obal 11.

58 Ministerstvo národní obrany ČR, osobní spis účastníka národního boje za osvobození – osvědčení podle zákona 255/46 Sb., Otto Rydlo – národnost česká, státní příslušnost Československá, č. j. 110 504/69.

protinacistický odboj podporoval, s vysokou pravděpodobností se jej však aktivně nezúčastnil. Jeho žádost byla na počátku normalizace po čtyřech letech průtahů zamítnuta se zdůvodněním, že se jednalo o činnost pouze podpůrnou a nesoustavnou, nedoloženou věrohodnými doklady. Podnět k zamítnutí dalo negativní stanovisko ideologicky a perzónálně „konzolidované“ komunistické strany.⁵⁹

Po 2. světové válce O. Rydlo především vedl své podniky a posléze pracoval v lékárně na Zbraslavi. Výrazem prohlubujícího se vrůstání do profesních struktur bylo Rydlovo jmenování 5. prosince 1945 interním členem lékařské komise Masarykovy akademie práce.⁶⁰ Osvobození vítal a zaznamenáváme poněkud překvapivou reminiscenci Rydlovy minulosti. Rydlo, jenž se prezentoval jako majitel firmy Herites, požádal 18. června 1945 o znovupřijetí do KSČ. Kádrové oddělení ÚV KSČ ji doporučilo a Rydlo byl k 1. srpnu 1945 znovu přijat za člena. Jeho vlastnoručně podepsaná přihláška je však velmi neúplná. Postrádá řadu náležitostí, především životopis. Rukopisná, nedatovaná a neautorizovaná poznámka sděluje, že Otto Rydlo byl ze strany vyloučen. Sám Rydlo uvedl u výsledku 9. ledna 1952, že nebyl zván na porady lékárníků komunistů, pak mu byla doručena výzva, aby legitimaci odevzdal a v Rudém právu se objevila informace, že již není členem strany. Ani jeho druhé členství tak nebylo trvalé. Kdy a v jaké organizaci se tak stalo, nelze zjistit. Písemnosti pražské organizace KSČ se dochovaly jen fragmentárně.⁶¹

Jedno je jisté, a to že Rydlo nedocenil, kam bude směřovat vývoj třetí republiky, v níž stále většího vlivu nabývala právě KSČ, jež na antikapitalistické propagandě vystavěla svou strategii boje o moc. Počátkem okupace Rydlo totiž rozšířením svých podnikatelských aktivit zjevně překročil práh podnikání středostavovského a stal se reprezentantem podnikání, jež lze označit za střední kapitalistické (tři desítky zaměstnanců, vlastnictví automobilu).⁶² Nešlo přitom jen o počet zaměstnaných osob, ale také o to, že je zaměstnával v oborech prodávajících za války, stejně jako po válce konjunkturu. Otáčely se v nich značné peníze. Pan lékárník se tak ocitl ve vztahu ke svým bývalým soupeřům v KSČ na „druhém břehu“. Již 1. září 1946 mu byla jeho laboratoř „vyrábějící léky po továrnicku znárodněna“.⁶³ Šetření ředitelství Národní bezpečnosti, třetího oddělení charakterizovalo Otto Rydla i po znárodnění firmy Herites jako „majetného“. Zájem malého a středního podnikatelstva hájil Rydlo ještě v červenci 1948, kdy zpracoval memorandum pro předsedu vlády Antonína Zápotockého, ministra průmyslu Augustina/Gustava Klimenta a Národohospodářskou komisi ÚV KSČ o situaci ve výrobě léčiv, varo-

---

59 Tamtéž. b

60 NA, O. Rydlo, kart. 1, obal 7.

61 NA, fond KSČ – celostátní porady 1945–1990 Praha (bývalý fond 018 – nezpracováno).

62 ABS, operativní svazek – V 2172 OV, protokol o výpovědi 9. 1. 1952, č. j. 16 421/50-796-51.

63 NA, O. Rydlo, kart. 1, obal 11, životopis manželky Marie Rydlové.

val před nebezpečím jejich nedostatku a v této souvislosti nedoporučoval „ukvapené rušení malých a středních podniků“. ⁶⁴ I Rydlovi ovšem muselo být zřejmé, že „plave proti proudu“. Druhý Rydlův podnik lázně v Hovězí ukončily svou činnost v roce 1949. ⁶⁵

„Vítězný únor“ tak skoncoval s Rydlovou druhou socializací, vzal mu jeho identitu podnikatele a úspěšného člověka, připravil jej o možnosti uplatnění téměř nezdolné činorodosti. Zůstal jen pracovní poměr v Markuzzihio lékárně na Zbraslavi, kam nastoupil jako adjunkt 1. července 1947 ⁶⁶ a posléze ve zbraslavské firmě Medica. ⁶⁷ Vykořeněný Rydlo v té době narazil na zvláštní skupinu lidí, spiritistů, kteří svou činností fakticky špli k organizaci náboženského hnutí, jež neměla daleko k formování sekty. Její duši byli dva lidé, a sice Libuše Adlerová (nar. 1919), původním povoláním úřednice, a Vilém Ohli (nar. 1906), rovněž úředník. Adlerová se zabývala spiritismem. Při seancích přešla od hovorů se zemřelými rodiči, k hovorům s Andělem strážným a dalšími svatými. Postupně Adlerová začala produkovat různá proroctví a biblicky formulované věty, které se svým intimním partnerem Ohlim vydávali za „Promluvy Matky Boží“. Ohli, bývalý osobní tajemník prostějovského továrníka Rolného a dlouholetý člen Lidové strany „Promluvy“ zachycoval a písemně šířil mezi svými známými. Vznikla tak skupina lidí, v pravdě sdružení, jež přijalo název „Dílo Boží“. Dalším zapisovatelem „Promluv“ se stal Vlastimil Sedláček, bývalý zaměstnanec továrníka Nehery, který vykonával funkci jakéhosi tajemníka skupiny. Organizoval schůzky s promluvami Adlerové, komentoval je. O akci byl informován olomoucký arcibiskup Josef Karel Matocha, jenž pověřil římsko-katolického faráře s Plumova Františka Hasilíka (nar. 1909), aby produkce Adlerové sledoval. Hasilík navrhl ordináři zřízení církevní komise. Arcibiskup však Ohlimu, Adlerové a jejich příznivcům vzkázal, že jako soukromník s nimi souhlasí, ale oficiálně je nemůže podporovat a dokonce vydal písemný zákaz styku kněží i věřících s nimi. Jeho zkušenost s kauzou v Číhošti byla velmi čerstvá. ⁶⁸ Skupinu, jež

64 ABS, vyšetřovací svazek – V 2172 OV.

65 Kameníková, Marie: Pan lékárník aneb pár vzpomínek na PhMr. Otto Rydla (30. 1. 1896 Hodice – 20. 3. 1974 Praha). Vlastivědný sborník Třeště a okolí 1, 2007, s. 3–5.

66 NA, O. Rydlo, kart. 1, obal 3, průkaz kondice.

67 Farmaceutická firma Medica byla znárodněna v roce 1945 a v následujícím roce se stala jednou ze čtrnácti firem, z nichž byly utvořeny Spojené farmaceutické závody (SFZ, později SPOFA).

68 Číhošťský zázrak je událost, k níž došlo v obci Číhošť u Ledče nad Sázavou. Při mši se 11. 12. 1949 během kázání faráře Josefa Toufara několikrát pohnul půl metru vysoký kříž nad hlavním oltářem místního kostela. Svědků jeho pohybu bylo cca dvacet. O Číhošť se začali zajímat představitelé katolické církve i věřící. Rostoucí zájem vyvolal akci StB, neboť režim se rozhodl událost využít v proticírkevní propagandě. Farář Toufar byl zatčen a obviněn, že zázrak zinscenoval. V průběhu výslechu na něm bylo přiznání vynucováno brutálními fyzickými týráními, jehož následkům podlehl. Roku 2013 zahájila římsko-katolická církev proces jeho blahořečení.

získala několik set příznivců,⁶⁹ velmi dobře charakterizuje Ohliho elaborát sestavený z Adlerové „Promluv“. Uváděl, že se blíží „velké dění“ a kdo se neobrátil k Bohu, bude smeten s povrchu zemského, že přijde triumf církve a zůstanou jen nevěrnější. Jinověrce a příslušníky KSČ označoval za „posedlé satanem“.

Jiný dokument, ustavující spis sdružení s názvem „Výklad Díla Božího“ vysvětloval akci takto: „Celá stavba záchranné akce Hospodinovy, aby vůbec svět světem zůstal, má název Dílo Boží. Znakem jeho jest kříž a cílem Láska světa!!! Tento zásah Otce věků spočívá v tom, že si Panna Maria z vůle Boží vyhledala na celém světě, u všech národů, duše apoštolské – posly Boží, kterým podivuhodným způsobem dává Svoje pokyny (zjevení Matky Boží ve Slovech) a žádá je, aby všem lidem dobré vůle nesly zvěst o blízkém nastolení řádu Božího na zemi, aby je vyzývaly k pokání, učili je lásce k Bohu a bližnímu, jakož i učili je milosrdenství tím, že je požádají o modlitby a oběti za nemocné a hříšníky celého světa. Poslové Boží mají všem nést ponaučení o tom, čeho jest třeba, aby přes Golgotu lidstva, kdy Pán bude soudit nepravost země, vešli do pozemského Království Ježíše Krista. Jako před dvěma tisíciletími, tak i nyní přijde Ježíš Kristus opět skrze Pannu Marii na tento svět [...] Touto velikou milostí přijímatí Slova Matky Boží pro náš národ byla dne 11. května 1947 obdařena sl. Libuše z olomouckého kraje přímým Božím vnuknutím. Zpočátku přijímala promluvy Matky Páně vedenou rukou po abecedě, později čtením z kterékoliv stránky posvěceného misálu a od října 1950 pohledem na Svatý růženec. Děje se tak kdykoliv a kdekoliv ve věcech prospěšných lidským duším, když se předtím sama nebo s přítomnými vroucně pomodlí. Jedná se o celosvětový apoštolát Matky Boží, proto je zde dána tak mimořádná milost.“⁷⁰

Rydlo se o „Díle Božím“ dozvěděl od svého přítele Stanislava Nechvátala, bývalého majitele oděvního podniku v Třešti. Ten ho poslal za výše zmíněným Sedláčkem do Olomouce, neboť se nově „zabýval náboženskou četbou“ a chtěl se seznámit s podstatou „Díla Božího“ a jeho nositeli. Rydlo Sedláčka několikrát navštívil, udržovali spolu písemný styk. Klíčovým okamžikem byla pro Rydla schůzka představitelů „Díla Božího“ v říjnu 1950 v bytě Václava Židlického, kde se zúčastnil „Promluvy“ Adlerové. Následně se Rydlo stal zapáleným stoupencem akce. Dne 14. května 1951 se Prostějově konala další schůzka představitelů „Díla Božího“, kde dokonce Rydlo přednesl řadu nápadů a přijal funkci centrálního ře-

V červenci 2015 byly jeho ostatky převezeny do Čihoště a pietně uloženy v tamním chrámu. Blíže srv. Ströbinger, Rudolf – Nešvera, Karel: Stalo se v adventu: čihoštský zázrak. Praha 1991; Doležal, Miloš: Jako bychom dnes zemřít měli: Drama života, kněžství a mučednické smrti čihoštského faráře P. Josef Toufara. Pelhřimov 2012.

69 Seznam „zájmových osob“ z akce „Adlerová a spol.“ dosáhl počtu 765 položek. ABS, operativní svazek – V 2172 OV.

70 ABS, operativní svazek – V 2172 OV.

ditele „Díla Božího“ pro Čechy, přičemž ředitelem pro Moravu se stal Ohli. Rydlo rozepisoval letáky a distribuoval je v řadách svých známých v Praze, ale i jinde. Dokonce přišel s plánem založení celostátní organizace rozčleněné na země, kraje a okresy a navrhl založení archivu. Do ně pak ukládal mimo jiné i své dopisy, které posléze posloužily Státní bezpečnosti jako usvědčující materiál.

V dopise z 3. června 1951 adresovaném Vilému Ohlimu se Rydlo vyznával ze své hluboké konverze ke katolictví. Dokument, jehož přílohou je seznam okresů a obcí (několik desítek), kde se podařilo navázat kontakty, přináší Rydlovu zpodobu. Z ní vyjímáme: „Tehdy mi byl komunismus slovem Páně, dnes zvané slovo Páně, nové zjevení, věčně nové a zbyl vnitřní příkaz: Rozšiřuj slovo Páně po vši té krajině. Rozšiřuj Lásku a zapuzuj Nenávist, čerpej ze srdce Ježíšova, čerpej ze srdce Mariina a modlitba: Pane Bože, dej, abych mohl napravit, co jsem pokazil, dej, abych i já byl rybářem duší, právě já, který jsem se Ti protivil. Prošel jsem již svojí cestou do Damašku, Pane Bože, dej, abych naplnil zaslíbení, dej, abych měl možnost a moc uzdravovati těla i duše. Toto je odpověď konkrétní, jaké je moje plánování. A to ostatní dá Paní, bude-li to jeho vůle. Panna Maria v promluvách je bojovná a útočná, srovnání s Jeanne d'Arc je nicotné, nejde o žádnou politiku, o žádnou lidsky malichernou šarvátku, jde o příchod Království Božího na této zemi a ne až po smrti (štěstí, zdraví a po smrti Nebeské království ano, ale také království Boží na zemi). Skutky jaké? Především evangelium Kristovo, především cesta k Bohu, především přiváděti k Bohu po statisících a nepohrdati jednotkami, z nichž se ty statisíce skládají.“⁷¹ Konečným cílem akce mělo být nastolení nového společenského řádu, křesťanského socialismu.

Je celkem přirozené, že Rydlo se spolu s Ohlim, Adlerovou a dalšími záhy ocitl v hledáčku Státní bezpečnosti. Návrh na zatčení byl vydán 27. října 1951 a okamžitě realizován. Následné vyšetřování vykazuje typické atributy práce stalinské Státní bezpečnosti počátku padesátých let. Cílilo ke konstruování dalšího roku 1948 odstartovaného seriálu politických procesů s „nepřáteli lidu a socialismu“, jež měly zmrtnit společnost a bývalou politickou opozici a tak upevnit „diktaturu proletariátu“. Díkce výslechů zatčených svědčí o manipulativně vynuceném přiznání, jež vyslychanému zásadně přitěžuje a slouží jako důkaz. V případě Rydlova protokol o výslechu uvádí: „Viděl jsem jako obyvatel Prahy na vlastní oči, že většina pracujících odmítla v únoru 1948 snahy všech, kdo usilovali o restauraci kapitalismu v ČSR a navrácení podniků bývalým majitelům a naopak vynutili si další znárodnění. Toto vítězství lidu vyvolalo ve mně ještě větší odpor ke stávajícímu státnímu zřízení, protože mi byly znárodněny oba moje podniky. Když jsem viděl marnost svého odporu ke státnímu zřízení, počal jsem se obíratí myšlenkami, jakým způsobem bych projevil odpor a nepřátelství ke státu. Volil jsem

71 ABS, svazek V 2172 OV.

ideologický boj a počal jsem zvýšenou měrou obírat se idealistickými názory, jak filozofickými tak náboženskými a zaměřoval jsem svůj postoj na podporu církve a její hierarchie, ačkoliv jsem byl v té době bez náboženského vyznání.⁷² Rydlo se přiznal k mnohému. Podstatné, ale bylo, že své spolupracovníky a kontakty neudával. Před soudem pak Rydlo prohlásil: „Necítím se vinen. Promluvy jsem nepovažoval za protistátní, nýbrž pouze za náboženské projevy.“ Tresty deseti obviněných „příslušníků buržoazie, resp. přísluhovačů velkoburžoazie“, kteří byli uznáni vinnými z velezrady a dalších trestných činů, vynesené po neveřejném hlavním líčení Státního soudu v Praze ve dnech 17.–18. října 1952 byly tvrdé. Ohlumu soud udělil 20 let, Adlerové 13 let, Sedláčkovi 15 let, Hasilíkovi 8 let atp. Rydlův trest patřil k nejvyšším, kromě vězení na 12 let a ztráty čestných občanských práv byl odsouzen i k propadnutí veškerého jmění.⁷³ Manželka Otto Rydla, Marie Rydlová podala za manžela odvolání. Odvolací řízení proběhlo 29. ledna 1953. Odvolání bylo zamítnuto a navíc bylo třeba zaplatit náklady dalšího soudního řízení. Jako politický vězeň prošel Rydlo jedním z nejhorsích zařízení. Trest si odpykával ve Valdčicích. Z Valdic byl Otto Rydlo propuštěn 6. dubna 1954 ve 13.30 hod., a to v důsledku udělení prezidentské milosti.

Proces, ač byl připravován a argumentačně postaven jako proces politický, jenž měl ve veřejnosti působit odstrašujícím dojmem, nakonec toto své zprvu proponované poslání nenaplnil. Jeho konání do médií neproniklo. Probíhal totiž v době, kdy v Moskvě končil XIX. sjezd Komunistické strany SSSR a ústřední deník KSČ – Rudé právo – přinášel na prvních stranách projevy J. V. Stalina i jeho československých epigonů. Navíc ve stejných dnech probíhal před senátem Státního soudu v Praze proces s funkcionáři Junáka a i zde pochopitelně figurovala obvinění z velezrady a vyzvědačství, jichž se měli dopouštět „odchovanci buržoazních názorů“, a to „z nenávisti k lidově demokratickému zřízení“.⁷⁴ Vrcholily přípravy k monstróznímu politickému procesu s „vedením protistátního spikleneckého centra v čele s Rudolfem Slánským“.

Přelom čtyřicátých a padesátých let tak zásadním způsobem proměnil Rydlovu identitu. Cítil se být především křesťanem, člověkem dobrým, odpouštějícím, člověkem, který stejně jako ve svém mládí chtěl šířit a horlivě šířil „velkou myšlenku“. Cítil se provinilým za svůj v mládí žitý a prosazovaný ateismus. Druhá etapa jeho života, etapa rodícího se filantropického podnikatele byla popřena nástupem diktatury proletariátu, tedy komunistického režimu. On, její kdysi velký stoupelec a propagátor, jí byl nahlížen jako třídní nepřítel, kapitalista, vykořisťovatel.

---

72 Tamtéž – operativní svazek.

73 NA, fond Státní prokuratura Praha (nezpracované), spisový znak 4 Spt I. 73/52.

74 Srv. Rudé právo, roč. 33, č. 278, 18. 10. 1952, s. 2, článek „Proces s bývalými funkcionáři Junáka – profesionálními špiony ve službách SIS“.

Identita úspěšného představitele střední třídy a posléze malokapitalisty se ukázala jako neživotná, pomíjivá. Rydlo obrátil zrak zralého muže k čemusi nepomíjivému, a to identifikoval ve víře. „Dílo Boží“ nabídlo prostor jeho činorodosti. Zaujalo ho zdáním dějnotvorného významu. Co poněkud překvapuje je ve srovnání s relativně racionálně vyargumentovanými a srozumitelnými identitami předchozími až naivní angažmá ve spiritisticky založeném sektářském projektu. Jednalo se o sdružení zanícených, jehož protagonisté, ale na něm, jak často bývá obvyklé, neprofitovali majetkově či jej neinstrumentalizovali jako nástroj moci k ovládnutí druhých. Rydlo zjevně oceňoval jeho sociální podstatu.

Tři Rydlovy markantní socializační etapy znamenající proměnu osobnosti, chování, přemýšlení, jednání, v pravdě identit, jsou od sebe odděleny vcelku ostrými předěly. Rydlo jakoby žil tři diametrálně odlišné životy: bojujícího proletáře a profesionálního revolucionáře, podnikatele, nábožensky orientovaného vizionáře. Po propuštění z vězení se Rydlo dokázal zvolna vrátit do profese lékárníka. Jako penzista dokonce na počátku sedmdesátých let 20. století svolil s konáním přednášek vzpomínajících jeho počátky při zakládání KSČ. Dožíval jako z každodenní „socialistické“ normality nevybočující občan, jemuž jsou oporou svým způsobem marginální, ale pro něj svou společenskou užitečností podstatné činnosti v abstinentním a protikuřáckém hnutí, ochraně památek apod. Co mělo v Rydlově životě trvalou platnost, byla jeho činorodost, aktivní přístup k životu, pozitivní vztah k lidem umocňovaný jeho nesporným charismatem. Ty byly hnacím motorem jeho v čase se měnících sociálních rolí, k nimž přistupoval s bezvýhradnou opravdovostí, věrohodností a nezahořklostí. Až do smrti však zůstal hluboce věřícím člověkem. Porozumění světu z pera muže zralých let vyjadřuje velmi pěkně jeho dopis bratru Mgr. Marie Kameníkové: „Snaž se být mezi prvními žáky ve třídě ne ze sobectví, ale z potřeby vědět co nejvíce. Varuj se kouření i alkoholu v jakékoliv podobě, žij dle desatera a s církví, ve stálé úctě k Panně Marii a Tvůj úspěch bude zajištěn.“⁷⁵

75 Kameníková, Marie: Pan lékárník aneb pár vzpomínek na PhMr. Otto Rydla, s. 3–5.

Ein Mensch im Strudel der Gesellschafts- und Regimewechsel. Sozialisierung, Identität, Identitätskrise, Resozialisierung. Otto Rydlo - ein kommunistischer Parteifunktionär, Journalist, Unternehmer und politischer Häftling (1896–1974)

Die vorliegende Fallstudie ist ein markantes Beispiel für einen am Ende des 19. Jahrhunderts geborenen Menschen, den Angehörigen einer Generation, die in Mitteleuropa einige Regimes durchzumachen hatte, die divergente Ideologien und sozio-ökonomische Zielsetzungen mit unterschiedlichen Mitteln ihrer Durchführung verfolgten. Diese Generation musste wiederholt mit einer ungewöhnlich starken Einschränkung der persönlichen Freiheit fertig werden. Der Sozialisierungsprozess von Otto Rydlo war ungewöhnlich qualvoll, seine Identität war wiederholt den Druckwellen der Resozialisierung ausgesetzt. Rydlo stammte aus der Arbeiterschicht einer Kleinstadt und wurde in der Jugend zu einem ergebenen Parteigänger des radikalen Sozialismus-Kommunismus. Im mittleren Alter schätzte er jedoch den Wert von Bildung und schöpferischer Arbeit und wurde zu einem philanthropen Unternehmer, um nach der Machtergreifung der kommunistischen Diktatur die Stützpunkte seiner Lebenslaufbahn zu verlieren und sich an den Glauben an Gott zu klammern, an den katholischen Glauben, wodurch er zu einem Feind des Regimes wurde. Der politische Häftling der 1. Tschechoslowakischen Republik ebenso wie des kommunistischen Regimes wurde jedoch nicht verbittert, er konnte sich seine persönliche Integrität erhalten, er blieb ein guter Mensch, der ständig imstande war, wieder und wieder Kraft und einen neuen Weg zum Leben zu finden.

A man in the whirl of changes of societies and regimes. Socialisation, identity, crisis of identity, re-socialisation. Otto Rydlo – A functionary of the Communist Party, a journalist, a businessman and a political prisoner (1896–1974)

The case study is a striking example of a life story of a man born at the end of the 19th century, a member of the Central European generation that went through several regimes with divergent ideologies and social-economic goals as well as with various means of achieving them. This generation had to put up with repeated individual freedom restrictions. The socialisation process of Otto Rydlo was extraordinarily distressful; his identity was repeatedly subject to re-socialisation strikes. Rydlo, who originated from proletarian milieu of a small town, became a loyal supporter of radical socialism – communism, however, as middle-aged he appreciated the value of education and creative work and became a philanthropic businessman, finally, after the communist taking power, when he lost foothold in his life path, he found a faith in God, a catholic faith, thus becoming an enemy of the regime. A political prisoner of the First Czechoslovak Republic as well as of the Communist regime did not, however, get embittered, he managed to keep his personal identity, stayed a good man who could, again and again, find a new strength and a new way of life.